

Voorganger: ds. Bert de Wit

Lezing uit het Oude Testament: Genesis 11:1-9

Lezing uit het Nieuwe Testament: Handelingen 2:1-13

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

'De HEER bracht verwarring in de taal die op de hele aarde gesproken werd, en zo verspreidde Hij de mensen over de hele aarde'.

En weer grijpt God in.

Wij klagen wel eens: 'Waarom grijpt God niet in?'

Als ergens een gifgasaanval heeft plaatsgevonden, of als een tiener het geweer van zijn vader leegschiet op zijn klasgenoten – dan klinkt die vraag: 'Waarom grijpt God niet in?'

Als je de Bijbel leest dan lijkt het of God voortdurend ingrijpt. Zeker in de eerste hoofdstukken van het boek Genesis. Met Pasen zijn we begonnen met die hoofdstukken te lezen.

God is daarin voortdurend bezig. Op de eerste bladzijde van de Bijbel is God al aan het werk. Hij grijpt in in de chaos. Er was nog helemaal niets. Alles was nog woest en leeg, een duistere oervloed. 'Maar Gods geest zweefde over het water...'

Daar heb je de Geest al! Die is niet pas met Pinksteren gekomen, in Jeruzalem. Die was er al voor alles begon. Sterker nog: met die Geest is alles begonnen.

Die Geest is God die ingrijpt. De Geest is God in uitvoering. Waar de Geest is, daar is God aan het werk. Op de dag van Pinksteren, in Jeruzalem, zeiden de mensen: 'Wij horen hen in onze eigen taal spreken over Gods grote daden'. Zij hadden in de gaten dat het ging om de daden van God. Die daden ga je zien als de Geest rondwaart.

Zo zien we in Genesis 1 tot en met 11 de grote daden van God.

Zijn Geest zweeft over de oervloed en... wij zien Gods scheppingsdaden.

God scheidt de mens en geeft hem zijn levensgeest.

God geeft de mens een plaats en een taak. Hij schenkt de mensen aan elkaar. Hij geeft ze alles wat zij nodig hebben.

En als de mensen er vervolgens een potje van maken, dan maakt God er ook weer een eind aan.

Dan grijpt Hij in door de sluisen van de hemel open te zetten en alles vol water te laten stromen.

Dan laat Hij zijn scheppingswerk los.

Maar vervolgens maakt God een nieuw begin, met Noach en zijn gezin, en de dieren in de ark. Die ark was ook een initiatief van God. Hij liet zijn schepping niet verloren gaan. Er konden weer kinderen geboren worden.

De acht mensen in de ark kregen kinderen en kleinkinderen en achterkleinkinderen. Zij groeiden uit tot de zeventig volken die de aarde bewonen. Zeventig volken met elk hun eigen taal.

Hoewel dat niet altijd zo is geweest. 'Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken', lezen we in Genesis 11. Dat werd pas anders nadat God opnieuw had ingegrepen.

En je kunt je afvragen: 'Waarom in hemelsnaam!' Waarom greep God toen in?

De mensen spraken één taal: ze konden elkaar verstaan. En ze waren eensgezind: ze wisten wat ze wilden. 'Laten we samen gaan bouwen aan een betere wereld', zeiden ze. 'We gaan van klei blokken vormen en die bakken in het vuur. En met die bakstenen gaan we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt.' De mensen waren enthousiast. Ze waren ambitieus, ze streefden omhoog. Maar wat is daar mis mee? Je kunt toch beter samen bouwen dan elkaar de hersens inslaan?

Waarom vond God het juist tóen nodig om in te grijpen?

Zou Hij vinden dat de mensen te hoogmoedig werden? Hoogmoed - die voor de val komt? Zo werd door sommige mensen ook gekeken naar de Twin Towers in New York. Waar op 11 september 2001 die vliegtuigen in zijn gevlogen. Al Qaida wilde het hoogmoedige Amerika straffen.

'Allahu Akbar!' riepen de terroristen die de vliegtuigen bestuurden: 'God is groot!'

'O my God!', zeiden de mensen die het zagen gebeuren.

Ze dachten allemaal aan God, toen de torens instortten. Alsof God had ingegrepen. Alsof het een grote daad van God was, wat zij zagen.

Maar zo grijpt God niet in, in het verhaal dat we hebben gelezen. Hij laat die toren niet instorten. Hij laat de bliksem niet inslaan. God grijpt niet in door een aardbeving of iets dergelijks. God is niet in het geweld. Zijn Geest verricht geen sloopwerkzaamheden.

Het is iets nauwelijks aanwijsbaars.

De Bijbelschrijvers vertellen dit verhaal als een grote daad van God. Maar wat dóet God nu precies?

In elk geval grijpt God in met gevoel voor humor. Want het is ook wel een komisch verhaal - als je het tenminste serieus neemt. Je moet niet gelijk beginnen te zeuren dat dit niet kan, dat het in werkelijkheid heel anders is gegaan. Dat zal allemaal wel, maar daar gaat het niet om.

Dit verhaal laat de werkelijkheid zien vanuit God. Dat kan helemaal niet, maar toch gebeurt het. Wij zien hoe God naar de mensheid kijkt. Wij horen hoe God de mensen nadoet.

'Laten we aan het werk gaan', had God de mensen horen zeggen. En: 'Laten we een stad bouwen'. En nu zegt God op dezelfde toon: 'Laten we naar ze toe gaan...'

God spreekt de taal van de mensen. Maar zijn bedoeling is die taal te verwarren: 'Laten we spraakverwarring onder hen teweeg brengen, zodat zij elkaar niet meer verstaan'.

Zo grijpt God dus in: door verwarring te zaaien. Het lijkt wel werk van een plaaggeest. God speelt een spelletje met de mensen, zodat ze elkaar niet meer verstaan. De grap is dat de bouwwerkzaamheden komen stil te liggen. En de mensen verspreiden zich over de aarde. Precies zoals God het had bedoeld. Want God had tegen Noach en zijn zonen gezegd: 'Wees vruchtbaar, wordt talrijk en bevolk de aarde'. Hij had niet gezegd: 'Blijf op een kluitje wonen'.

Toch blijft het een verwarrend verhaal. We hebben nog geen antwoord op de vraag 'waarom?'.

Waarom vond God het nodig om in te grijpen? Wat was er nou mis met die mensen die één taal spraken en die eensgezind aan hun bouwproject werkten? Waarom zou het beter zijn als zij elkaar niet meer verstonden en dat zij zich verspreiden over de hele aarde?

Heeft die spraakverwarring niet juist een hoop ellende veroorzaakt? Mensen die elkaar niet meer verstaan... Daar komen conflicten van: taalstrijd, burenruzie, huwelijksproblemen. En als hele volksstammen elkaar niet verstaan, dan krijg je oorlog.

Wat beweegt God om verwarring te zaaien onder de mensen?

Volgens het verhaal daalde de HEER af naar de mensen, om de stad en de toren die ze aan het bouwen waren te bekijken. En Hij dacht, toen Hij de mensen zo bezig zag: 'Dit is één volk, ze spreken één en dezelfde taal, en waar ze nu mee bezig zijn is nog maar het begin'.

God zag het begin, maar Hij begreep hoe het zou eindigen.

De mensheid was bezig zichzelf groot te maken. 'Lets make America great again!' God zag wat de mensen dachten en wat hen dreef. De eenheid van de mensheid zou iets moois kunnen zijn. Maar dat is het niet als het streven naar eenheid voortkomt uit angst. De mensen wilden een toren bouwen die tot in de hemel reikte, omdat zij bang waren elkaar kwijt te raken. Met die toren konden zij elkaar in de gaten houden.

Het werd een soort wachttorens in een concentratiekamp. Er was geen ontkomen aan die eenheid. Als iedereen het er over eens is dat we bij elkaar moeten blijven en met zijn allen ons leven moeten wijden aan het bouwen van een toren, probeer dan maar eens je eigen weg te gaan. Dan heb je geen keus. Dan hoor je er bij, of je wordt niet gehoord.

In zo'n situatie kan verwarring een zegen zijn. Verwarring vinden wij meestal niet leuk. We worden er onzeker van. Toch zou je het kunnen zien als werk van God.

Meestal zie je dat pas achteraf. Eerst heb je de pest in dat je plannen worden doorkruist. Je zakt voor een examen of je wordt niet toegelaten tot een opleiding. Wat moet je nu? Je weet het niet meer! Maar die verwarring zorgt er voor dat je opnieuw moet nadenken over je leven. En dat je bij jezelf moet nagaan: wat is mijn verlangen? Wie wil ik zijn, waar wil ik naar toe? Voor wie of wat wil ik leven? De verwarring scheidt ruimte om van gedachten te veranderen.

Verwarring betekent ook vrijheid om te kiezen. Om een andere weg te gaan dan die je voor ogen had. Verwarring helpt om dingen anders te gaan zien. Om verlost te worden van onze tunnelvisie. We mogen elkaar feliciteren als we zo in verwarring worden gebracht. Want als we de wereld zoals die is niet meer begrijpen, dan is er hoop op een betere wereld.

Het verhaal vertelt niet hoe God verwarring zaait. Ze konden elkaar niet meer verstaan – maar we weten niet waardoor dat kwam. Het verhaal geeft geen verklaring waarom er verschillende talen zijn. Het verklaart alleen waarom de stad Babel zo heet: ‘Zo komt het dat die stad Babel heet’ – ‘Babel’ betekent ‘verwarring’ – want daar bracht de HEER verwarring in de taal’.

Hoe zou de HEER dat hebben gedaan? Wat gebeurde daar precies?

Wat God precies deed wordt niet verteld. Hij deed iets met de taal. Iets waardoor verwarring ontstond. Zou het niet zo kunnen zijn dat God zich terugtrok uit de taal? Zodat de woorden niet meer werden gedragen door zijn Geest?

Want dan komen de woorden niet meer aan. Dan weten ze het hart van een mens niet meer te bereiken. En dan laten die woorden de mensen koud.

‘Hoe kan het, dat wij hen allemaal in onze eigen taal horen?’

In Jeruzalem gebeurde hetzelfde als in Babel. Het lijkt het tegenovergestelde: In Babel verstond men elkaar niet meer en in Jeruzalem verstond men elkaar juist wel. Maar de verwarring was hetzelfde: ‘Hoe kan dit?’ ‘Wat gebeurt hier?’ ‘Wat heeft dit te betekenen?’

In beide steden – Babel en Jeruzalem – is die verwarring het werk van God. Het is een heilzame verwarring die ruimte maakt voor een nieuw begin.

In Babel trok de Geest van God zich terug uit de taal, zodat de mensen hun eigen weg moesten zoeken. En zo bracht God de mensen tot hun bestemming.

In Jeruzalem wordt de taal vervuld van de heilige Geest. Iedereen hoort de leerlingen spreken over de grote daden van God. Ze horen dat in hun moedertaal. De woorden weten de harten van mensen te vinden.

Ze weten niet wat hen overkomt, ze lijken wel dronken. Zo gaat dat dus als God ingrijpt: je weet niet wat je ziet, je weet niet wat je hoort –

maar je looft het vuur
dat neerdaalt uit de hoogte
en ook in jou
begint een nieuwe dag.
Amen.